

Bc. Adam Kout: Nálezy mincí v interiérech kostelů v Čechách, jejich souvislosti a informační hodnota

Oponentský posudek diplomové práce

Zpracoval: Mgr. Martin Čechura, v Plzni, 28. 1. 2016

Autor se ve své diplomové práci věnuje důležitému, ale v českém prostředí poněkud opomíjenému tématu, totiž nálezům mincí v interiérech kostelů. Předložený text má celkem 159 stran (z toho 48 stran zabírá vlastní studie, 93 stran pak zabírá katalog mincovních nálezů), 6 ilustračních obrázků zalomených do textu a dva grafy. Po formální stránce práce odpovídá požadavkům, kladeným na diplomovou práci.

Obsah a hodnocení práce

Kapitola 1: stručný úvod, vymezující obsah práce, zároveň vymezuje tři kategorie možných nálezových situací: depoty, jednotlivé mince a nálezy z hrobů.

Kapitola 2: Problematika a charakteristika metodologie výzkumu. V této kapitole vidím první ze slabín předložené práce. Většinu textu zabírají úvahy o přednostech a negativních aktivit spojených s použitím detektoru kovů. Autor mohl (už vzhledem k zaměření této kapitoly) předložit přinejmenším stručný přehled církevní archeologie, její metodická východiska a jejich proměny. Velmi vhodný by byl i náhled do dílny zahraničních kolegů – nálezy mincí v interiérech kostelů tvoří výrazný badatelský problém. Autor zjevně žádné zahraniční práce nezná – mohl by se seznámit především s pracemi M. Agtheho, z dalších, těch snadno dostupných, vyberme jen namátkou práce M. Schlapkeho (*Münzfunde in Kirchen – ein Überblick zu ihrer Systematik und Auswertung*, in: *Alt-Thüringen* 43, 2012-13, 287-296), J. Diaze Taberera (*Zwischen Bern, Luzern, Zürich und Basel: Münzen aus aargauer Kirchen*, in: *Schweizerische numismatische Rundschau* 87, 2008, s. 147-192), Fridy Ehrnsten (*Lost, sacrificed or buried? A story of coins found under the church floor*, *Mirator* 16:1, 2015, p. 142-158) a řada dalších, nebo alespoň s přehlednými syntézami (W. Rodwell). Znalost těchto prací by autorovi nepochybně velmi prospěla.

Kapitola 3: Problematika nálezů mincí v kostelech. v této kapitole jsou podrobněji pojednány tři typy nálezových situací (viz Úvod). Podkapitole věnované depotům by nepochybně prospěl obecnější úvod zaměřený na profánní využití církevních staveb – zejména jako trvalého či dočasného depozitáře (písemné prameny často zmiňují uschování obilí či cenností v kostele, aniž by věnovaly bližší pozornost provozním detailům těchto skrýší; některé prostory, odkryté archeologickými výzkumy, mohou být interpretovány právě tímto způsobem). V úvodní části jsou nadhozeny některé klíčové otázky (majitelé ukrytých mincí); následné rozsáhlé exkurzy z období 1. a 2. sv. války však neústí ve formulaci alespoň hypotetických odpovědí. Vlastně tyto možnosti nejsou ani vyjmenovány – mohl to být fatron, kněz, mohlo se jednat o peníze patřící záduší?, atd). Hrobové nálezy mincí se v poslední době několikrát opět dostaly do středu pozornosti – např. J. Klápště nebo opět necitovaná studie B. Marethové (*SMP* 8, 2008). Situace kolem hrobových nálezů je jen stručně popsána, bez podrobnější analýzy. V poslední části autor správně upozorňuje na fakt, že je jen velmi obtížné odlišit skutečně ztrátové mince od záměrného (votivního) uložení. Upozorňuje na fakt, že je potřeba věnovat této problematice pozornost při archeologických výzkumech; ještě mohla být výslovně zdůrazněna nutnost přesného zaměřování polohy jednotlivých mincí, nikoliv jen evidenci v rámci vrstvy apod).

Kapitola 4: 4. Rozbor nálezů - celková charakteristika nálezové fondu. V této části jsou podrobněji rozebrány známé příklady kostelních interiérů s nálezy mincí (celkem 19 lokalit).

Je otázkou, zda je oprávněné spolu s depoty hodnotit i jednotlivé mince, byť ze stejné lokality, ale zjevně z odlišných kontextů (to je spíše technická záležitost, z mého pohledu to však spíše ztěžuje orientaci). Je třeba také opatrněji posuzovat původní uložení mincí, pokud pocházejí z exteriéru kostela (Strenice); je totiž třeba počítat i s tím, že jak běžná ztráta, tak i řada rituálních aktivit (které mohou vést i k ukládání mincí), probíhala i v okolí kostela. Není mi zcela jasné rozdělení lokalit mezi kapitoly 4.3 – Jednotlivé ztrátové mince a 4.4 – Jednotlivé mince. Podle rozboru v kapitole 4.5 se autor přiklání spíše k hypotéze, že se jedná o spíše o ztrátové než záměrně uložené mince. Pro skutečně důkladnou analýzu by však bylo třeba přihlídnout i k dalším typům artefaktů, které se pod podlahami kostelů nacházejí – např. svátostky, svaté obrázky, korálky apod. (k tomu srv. např. bohaté kolekce podpodlahových nálezů z Litovle). Ani aritmetické počty(str. 42-43) nemohou mít povahu závažného argumentu, pokud zároveň neuvažujeme (být hypoteticky) o možných příležitostech, se kterými by záměrné ukládání mincí mohlo být spojeno. Příkladů by se jistě našla celá řada, na tomto místě by však šlo jen o volné úvahy. Přesto bych motiv záměrného ukládání mincí nezavrhoval tak důsledně. Argumentaci by autor našel mj. ve zmíněných zahraničních studiích. Navíc bych doporučil věnovat pozornost i (bohužel velmi řídkým) archeologickým výzkumům a náhodným nálezům u drobných kapliček; i zde se nachází (především v exteriéru) množství artefaktů včetně mincí, a možnost ztráty je zde o něco méně pravděpodobná. Je také nezbytné sledovat širší okruh rituálů, spojených s používáním drobných mincí, než jen v průběhu liturgie. Připomeňme zde např. velmi časté nálezy nejmenších nominálů na polích, které jsou (kromě ztráty) někdy vysvětlovány i jako záměrné vyhazování mincí na pole. To by ovšem vyžadovalo další specifický výzkum, zde to uvádíme jen jako ilustraci dalších, dosud nevyčtených možností.

Jen okrajová pozornost je věnována pamětním souborům, ukládaných do základních kamenů nebo kostelních věží. Pouze pro doplnění poznamenejme, že tomuto fenoménu se podrobněji věnoval J. Bláha.

Kapitola 5: Návštěvníci kostelů v obraze ztrátových mincí. Vzhledem k rozsahu (1 odstavec) i obsahu si snad ani nezasloužila být vyčleněna jako samostatná kapitola.

Autorovi nelze upřít snahu a velkou píli, především při zpracování katalogu mincovních nálezů. Ta se nepochybně může stát cenným a kvalitním východiskem k dalšímu bádání. Vlastní zhodnocení a interpretace je však zřetelně slabší, spíše intuitivní než systematické. Po formální stránce je práce adekvátní, byť řada formulací je neobratná, zbytečně komplikovaná či gramaticky chybná. Obrazová příloha je více než skromná. Čtenáři by pro orientaci nepochybně pomohla alespoň přehledná mapa lokalit a půdorysy staveb s vyznačením místa nálezů.

I přes vytčené výtky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci velmi dobře.

Mgr. Martin Čechura

